

תענית יג. (שורה 4) עד יד. (שורה 16)

רחיצה בתעניות

תענית של אבילות [תשעה באב]:
אסור לגמרי.

תענית למניעת תענוג וכגון: תענית על הגשמים:
אסור רק בחם (ומותר בצונן).

רחיצה לאבל

רבא (א'):
אסור רק בחם (ומותר בצונן, כמו שמותר בבשר ויין).

ר' חסדא ורבא (ב):
אסור לגמרי. (בניגוד ליין ובשר המותרים כיוון שמיועדים להרגיע את מצב רוחו)

פסק הלכה:

כל הגוף: אסור לגמרי.
פניו ידיו ורגליו: אסור רק בחם (ומותר בצונן).
סיכה בשמן: אסור לגמרי (ולהעביר לכלוך מותר).

סיוע: המשנה קבעה "נועלין את המרחצאות [=חמין]" (משמע שזו הרחיצה האסורה שהוזכרה במשנה).

קושיה: נקבע שנערה חייבת לנוול עצמה בימי אבלה.
תשובה: הכוונה לניווול מכיחול ופירכוס (ולא מרחצה בצונן).

קושיה: ר' יוסי בר חנינא רחץ בצונן בימי אבלותו.
תשובה: שם התירו לו במיוחד בגלל רצף אבלויות שנחתו עליו.

- הקלות נוספות הנוהגות במי של"ע נחת עליו רצף אבלויות:
- כששערו גדל מותר לגזוז מעט משערו בתער [אך לא במספריים].
 - מותר לכבס בגדיו במים [אך לא בסבון].

היקף האיסורים שנוהגים בתעניות

מלאכה: אסור רק ביום.
נעילת הסנדל: אסור רק בעיר.
רחיצה: אסור רק כל גופו.

יחיד שקיבל עליו תענית - היכן אומר "עננו"?

ר"י, ר"ש, ריב"י:
כתוספת לברכה (בשומע תפילה) - וכך נפסק בגמרא.

רשב"ס, רב:
ברכה עצמאית (בין 'גואל ישראל' ל'רפאנו').

הנימוק: יחיד אינו חשוב כל כך שיהו מתקנין לו ברכה בפני עצמה להוסיף בתפילתו.

ברייתא - "אין בין יחיד לציבור אלא שזה מתפלל 18 וזה מתפלל 19":

ניתן לפרש שהכוונה ליחיד שקיבל על עצמו תענית ציבור, ומוסיף עננו בין 'גואל לרופא'.
ונתן לפרש שהכוונה לציבור ממש ומדובר בתעניות הראשונות שלא מתפללים 24 ברכות (ואילו יחיד אומר בשומע תפילה).